

Stanovenie evapotranspirácie smrekového porastu metódou s dendrometrickým prístupom

Katarína Střelcová¹, Jiří Kučera²

¹Lesnícka fakulta, Technická univerzita vo Zvolene

²Environmental Measuring Systems, Brno

Vedecký seminár „Evaporace a evapotranspirace“, Brno, 23. marca 2005

Pri výbere metódy na stanovenie výparu z lesa – evapotranspirácie, resp. transpirácie je potrebné zohľadniť:

- **V akom čase sú požadované údaje (rok, deň, hodina, alebo okamžite)?**
- **Je výsledok požadovaný podľa druhov rastlín?**
- **Sú potrebné údaje podľa rôznych úrovní v poraste, alebo pre jednotlivé stromy?**
- **Aké je prístrojové vybavenie, náročnosť na čas, prácu a energiu?**
- **Na akej úrovni zovšeobecnenia chceme pracovať (strom, porast, povodie, región)?**

Prehľad metód stanovenia evapotranspirácie

Rozsah	Hodina	Deň	Mesiac	Rok
Povodie	Penman- Monteith			
	Metóda pulzácií			
			Vodná bilancia	
Rovnorodá plocha	Penman- Monteith			
	Energetická bilancia			
	Aerodynamická metóda			
	Metóda pulzácií			
	Metóda Čemáka a Kučeru			
Skupina rastlín	Lyzi metre			
			Pôdna vlhkosť	
	Metóda Čemáka a Kučeru			
Rastlina	Ventilovaná komora			
	Transpiračný prúd			

Transpirácia jednotlivých stromov

Thermal heat balance method (podľa Čermáka a Kučeru)

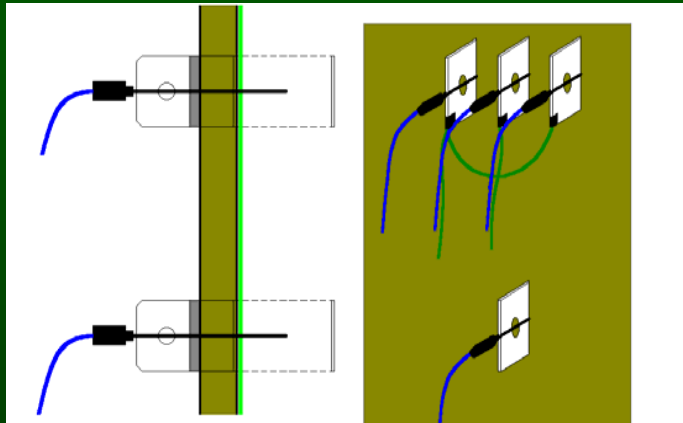
⇒ **Princípom** je kvantifikácia množstva tepla unášaného cez vodivý xylém z celkového množstva tepla dodaného do tohoto priestoru

⇒ **Výhody** metódy sú:

⇒ kontinualita meraní

⇒ nedeštrukčnosť

⇒ automatizovaný záznam možnosť merat' za každého počasia na dospelých drevinách

Meranie transpiračného prúdu na smreku – spôsob inštalácie

Transpirácia porastov

Metóda s dendrometrickým prístupom (podľa Čermáka a Kučeru 1990)

Stanovenie transpirácie porastu (Q_{ws}) z meraní transpiračného prúdu v modelových stromoch (Q_{wt}):

- Pomocou regresných rovníc vzťahu Q_{wt} a Bt :

$$Q_{wt_i} = a_0 + a_1 \cdot B_{t_i}$$

kde: Q_{wt_i} je transpirácia priemerného stromu určitej hrúbkovej triedy, a_0 , a_1 sú členy regresnej rovnice príslušného biometrického parametra a B_{t_i} je priemerná hodnota biometrického parametra každej hrúbkovej triedy.

- Sumou transpirácie stromov v jednotlivých hrúbkových triedach

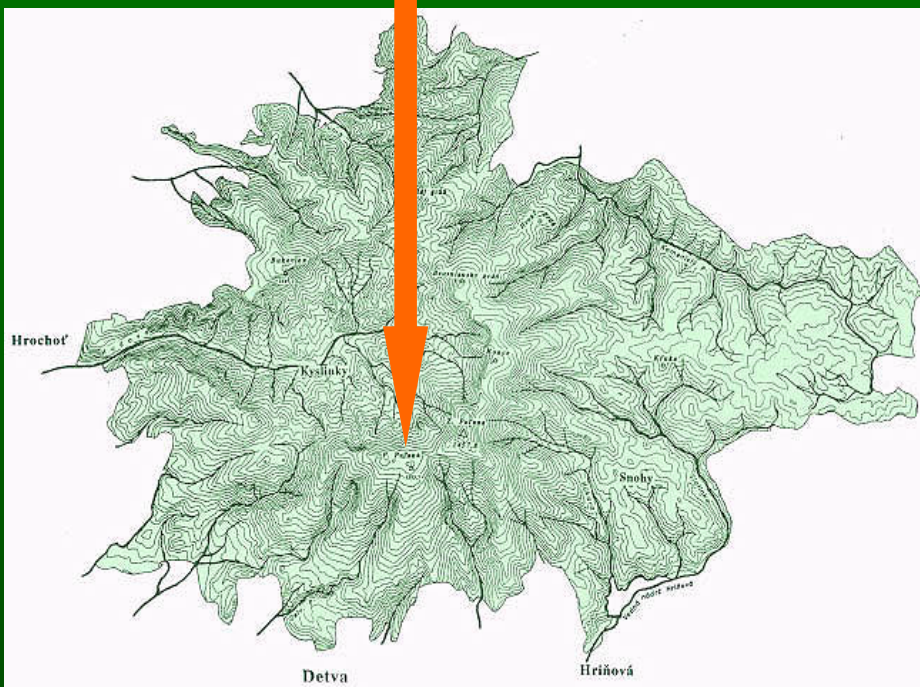
$$Q_{ws} = \sum_1^k n_i \cdot Q_{wt_i}$$

kde: k je počet hrúbkových tried druhu v danom poraste, n_i je počet stromov v jednotlivých hrúbkových triedach

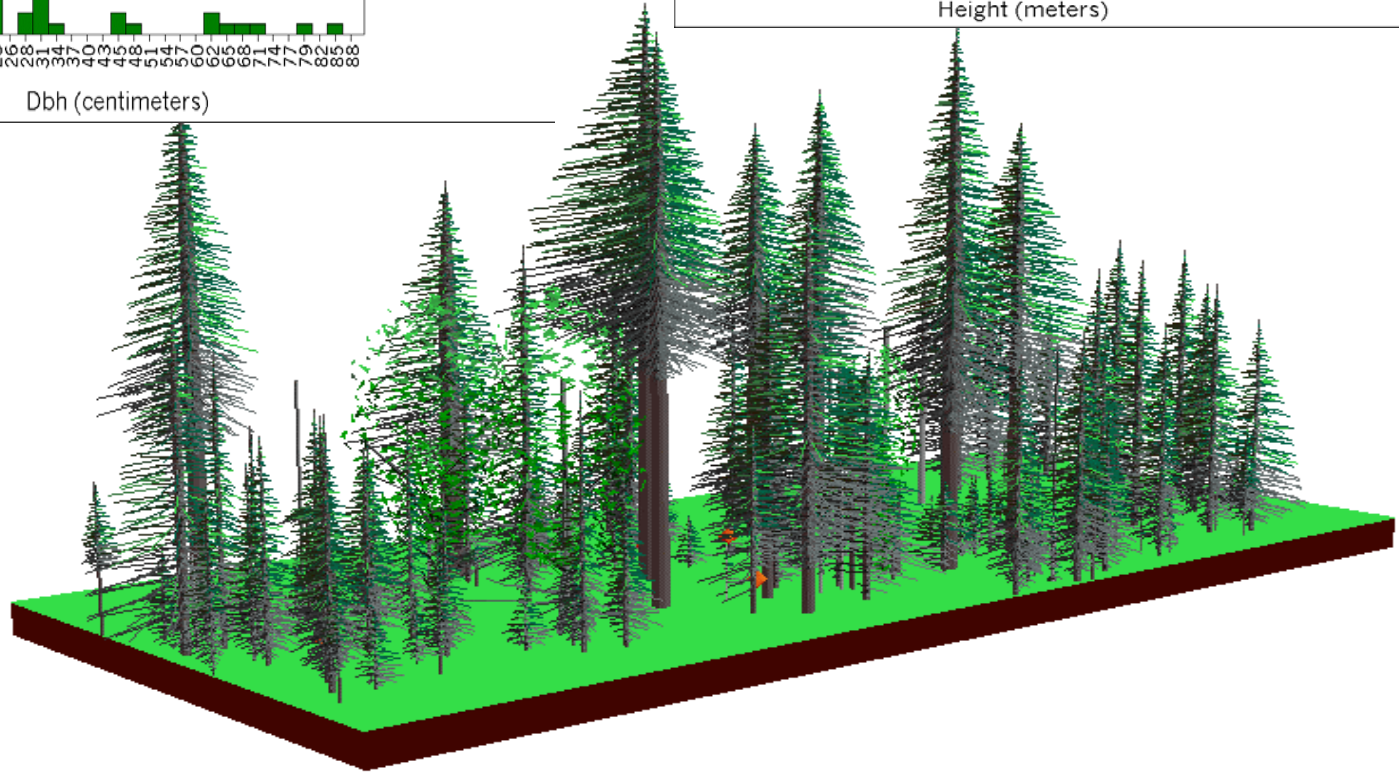
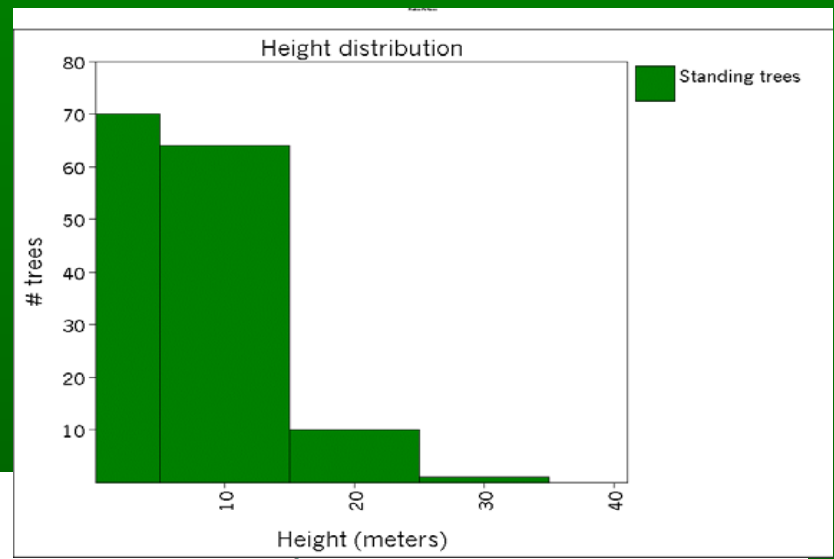
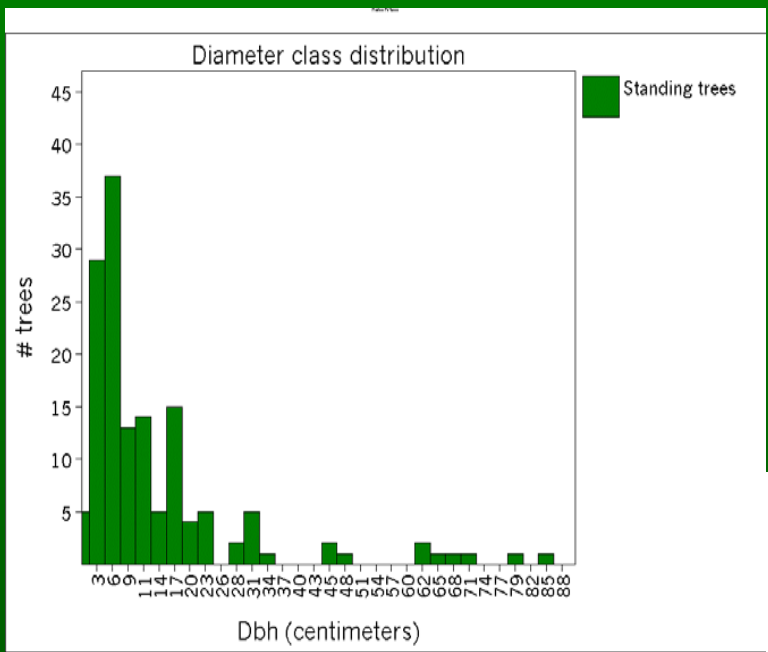
Lokalita výskumu

Predná Poľana v Národnej prírodnej rezervácii Zadná Poľana – 1347 m n.m.

TVP

- Klimatická oblasť chladná, okrsok, chladný – horský ($T=3,7\text{ }^{\circ}\text{C}$, $Z=1069\text{ mm}$)
- Skupiny lesných typov *Sorbeto–Piceetum*, *Acereto–Piceetum*
- Priemerný vek porastov 190 rokov
- Zastúpenie drevín: sm – 93 %, bk – 4 %, jr – 3 %

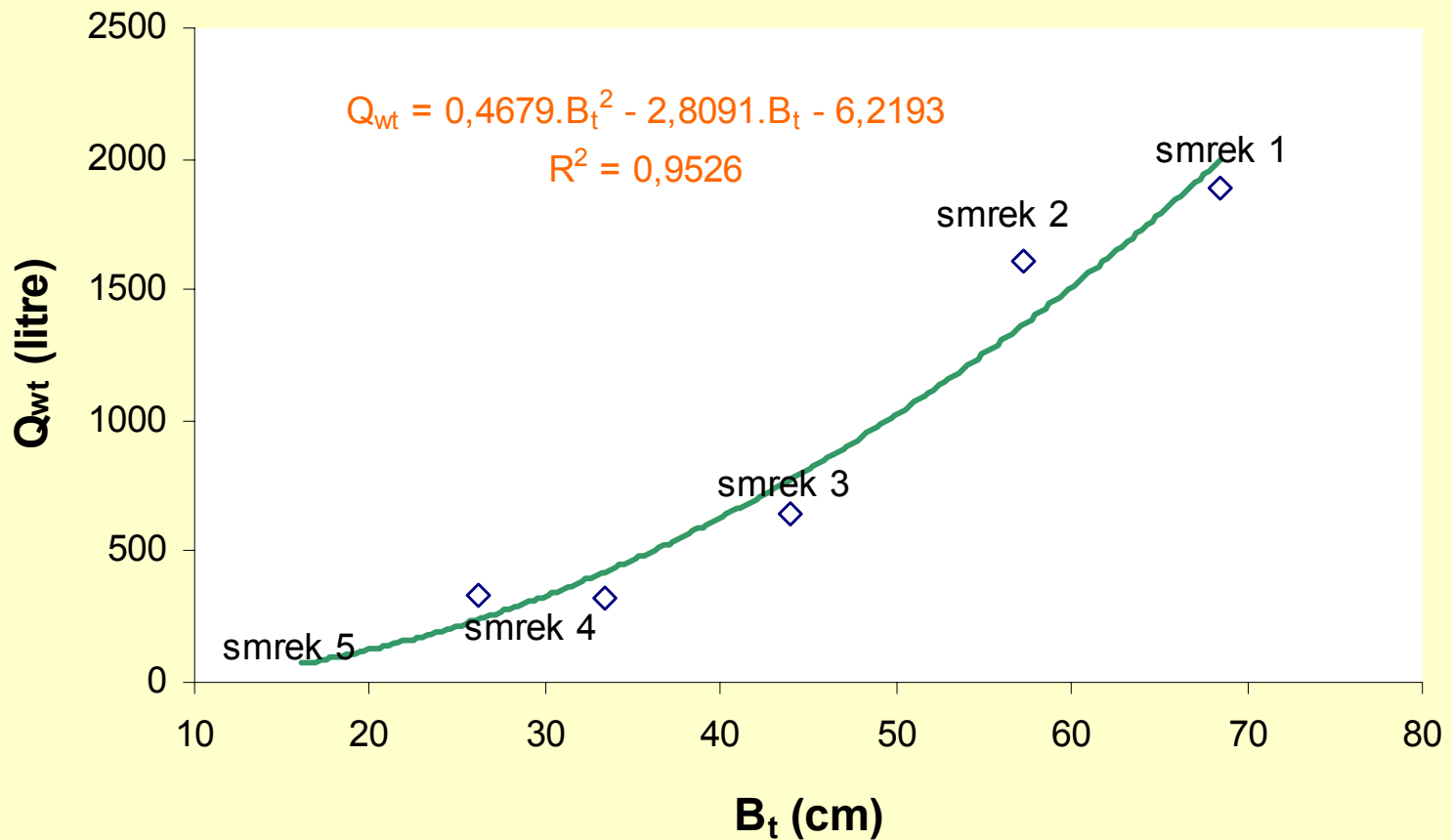

Biometrické charakteristiky modelových stromov

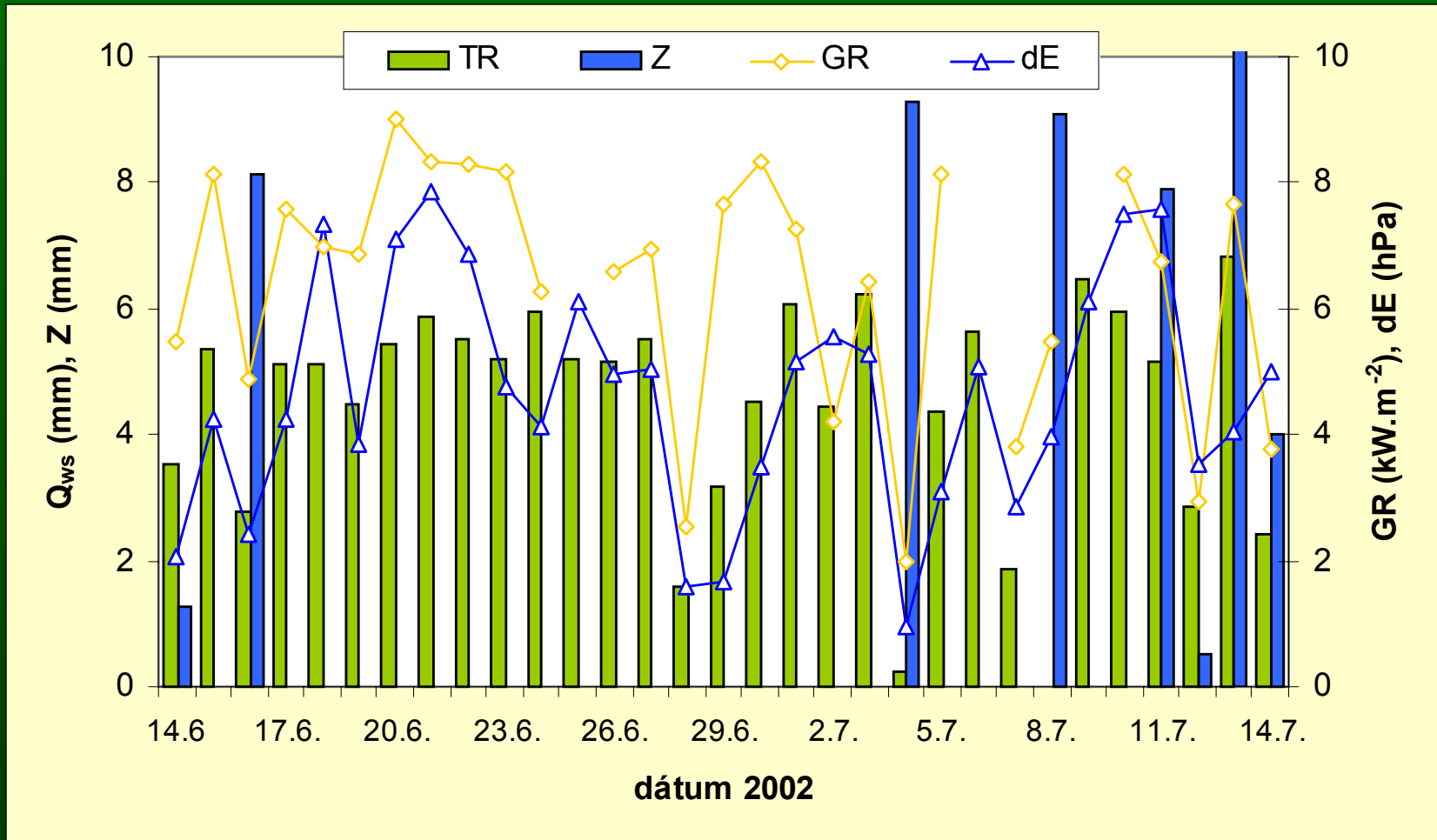
Strom	Obvod_{1,3} (cm) bez kôry	Hrúbka d_{1,3} (cm)	Výška (m)
smrek 1	198,7	68,5	28
smrek 2	172,5	57,3	27
smrek 3	130,2	44	24
smrek 4	99,9	33,4	24
smrek 5	78,9	26,1	23

Scalingová regresná krivka pre výpočet transpirácie modelového smrekového porastu (Q_{wt}) na základe počtosti v jednotlivých hrúbkových triedach (B_t je priemerná hodnota hrúbky kmeňa $d_{1,3}$ v hrúbkovej triede) a meraných hodnôt transpiračného prúdu na piatich modelových smrekoch v období 14. 6. 2002 – 26. 7. 2002

Vypočítané hodnoty transpirácie smrekového porastu Q_{ws} v lokalite Predná Poľana pomocou scalingovej regresnej krivky pre obdobie maximálnej fyziologickej aktivity porastu 14.6. – 14.7. 2002 pri dostatočnej zásobe pôdnej vody (objemová vlhkosť 58 - 84 % za uvedené obdobie v profile pôdy 0-50 cm) a hodnoty meteorologických prvkov: zrážky Z, denné sumy globálnej radiácie GR a sýtosťný doplnok dE, ktoré v prípade dostatočnej zásoby pôdnej vody určujú množstvo vody vyparenej porastom

ZÁVER

- Výsledky publikované viacerými autormi, ako aj naše, o množstve vyparenej vody z lesných cenóz sú vo všetkých prípadoch len kvalifikovaným odhadom vzhľadom na:
  - metodickú náročnosť hydrologických experimentálnych meraní,
  - obtiažne zovšeobecňovanie získaných výsledkov,
  - ako aj výnimočnú zložitosť a rôznorodosť lesných ekosystémov.
- Výpočet transpirácie celého lesného porastu na základe meraní transpiračného prúdu však považujeme za reálny odhad, pretože:
  - sa využívajú hodnoty transpiračného prúdu merané kontinuálne počas celého vegetačného obdobia na modelových vzorníkoch,
  - nedostatok však vidíme v tom, že pri tejto metóde nie je možné započítať výpar z pôdy a z intercepcie, čiže tzv. neproduktívny výpar, čo môže výsledok mierne podhodnotiť.

Ďakujeme za pozornosť !

